

Abstrakt

Cerkáriová dermatitida způsobená ptačími schistosomami se v poslední době dostává do popředí zájmu nejen vědců, ale i širší veřejnosti. Tato nemoc je významná jak z hlediska lékařského, tak i ekonomického vzhledem k finančním ztrátám, které způsobuje v mnoha rekreačních střediscích po celém světě. Její původci přesto nejsou s největší pravděpodobností dodnes všichni známí, což je dáno biologií parazitů (velikost a lokalizace dospělců v definitivním hostiteli; gonochorismus) a nepřesnými popisy z minulosti. S příchodem moderních molekulárních metod dochází k revizi taxonomie a k popisům nových druhů i rodů ptačích schistosom.

Až na ojedinělé případy využívají v Evropě ptačí schistosomy jako své meziphostitele pulmonární plže. Popisy nových druhů a rodů se donedávna týkaly zejména nálezů z lymnaeidních plžů, ve kterých se často vyvíjejí zástupci v Evropě běžně se vyskytujícího rodu *Trichobilharzia* (nejvýznamnější původce cercáriové dermatitidy). Plžům čeledi Planorbidae byla proto věnována menší pozornost.

Planorbidní plži jsou nejčastěji infikováni druhem *Bilharziella polonica*, jejímž typickým hostitelem v Evropě je *Planorbarius corneus*, méně častými hostiteli jsou *Planorbis planorbis*, *Bathyomphalus contortus* nebo *Anisus vortex*. *B. polonica* je rozšířená kosmopolitně. Známý jsou i její nálezy z České republiky. Další známou motolicí z plžů čeledi Planorbidae je *Dendritobilharzia pulverulenta*. Byla objevená v plžích *A. vortex* a *P. planorbis* v Polsku. Její výskyt je celosvětový. Méně často nalezenými zástupci bývají *Gigantobilharzia mazuriana* objevená v plži *A. vortex* nebo *G. suebica* nalezená v plži *A. vortex*; *Gigantobilharzia* spp. má kosmopolitní výskyt.

V článku publikovaném v *Parasitology International* a předloženém také v této práci bylo zjištěno, že šest zatím nepopsaných zástupců čeledi Schistosomatidae je schopno vývoje ve čtyřech druzích planorbidních plžů (*A. vortex*, *Segmentina nitida*, *Gyraulus albus* a *Planorbis planorbis*). Mezi těmito nálezy byly objeveny čtyři zatím nepopsané nové rody (tři z plže *A. vortex* a 1 z plže *P. planorbis*) a jeden nový druh patřící do rodu *Gigantobilharzia* (nález z plže *G. albus*). V případě nálezu cercárií z plže *S. nitida* se jedná o první záznam ptačích schistosom z tohoto plže. Díky těmto novým poznatkům se tedy dá konstatovat, že planorbidní plži slouží jako meziphostitelé mnoha druhů schistosom; patogenita těchto schistosom by měla být nadále studována stejně jako planorbidní plži, kterým by měla být z hlediska přenosu ptačích motolic věnována větší pozornost.

Klíčová slova:

Cerkáriová dermatitida, Planorbidae, taxonomie, *Trichobilharzia*, molekulární analýza